

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2015

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE II
SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER II

Nako: diiri tše 2½

100 meputso

HLOKOMELA

1. Lephephe le le na le matlakala a 6, kgonthišiša gore le feletše.
 2. Araba dipotšišo ka moka, gomme o šomiše mareo a maleba a Sepedi.
 3. O tla lahlegelwa ke meputso ka mopeleto wo o fošagetšego.
 4. Ngwala ka bothakga.
-

KAROLO YA A PADI**BOPAPE, H. D. N. 2008 – LENONG LA GAUTA****POTŠIŠO YA 1**

Bala ditsopolwa tše di latelago ka tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo:

1.1

"Re rile ge re etšwa kgolegong ra hwetša lehumo la rena le nyameletše. O a bona rangwane o be a nyetše mosadi wa bobedi morago ga lehu la wa mathomo. O be a dula le morwa wa mosadi wa pele, Mohlatlego. Re rile ge re etšwa kgolegong ra hwetša mosadi yola wa moloi a tšhabile le mahumo a rena mme a bile a sa tlogelela Mohlatlego selo godimo ga mahumo a gomme ra fetša ka go hloboga. Mohlatlego o rile ge a le mo sekolong ka mo yunibesithing ya Lebowa, a utolla mmaneagwe yo a bego a nyetšwe ke Mna Maleka. O ile a re begela ka taba yeo mme le yena ka go ikgweranya le morwedi wa Mna Maleka, o ile a leka go nyakišiša ka ga lehumo leo, gagolo ka ga lenong la gauta. Re lekile go ngwalela Mmatšhego mangwalo ... ke ra yena mosadi wa rangwane eupša a gana. O be a se na tokelo godimo ga lenong la gauta eupša go rapeletšana naye e be e le boitapišo bja lefeela ..."

"Ka lebaka leo la hwetša se sekaone e le go mmolaya gore le hwetše seo le bego le se nyaka?"

[Letl. 197 – 198]

- 1.1.1 Temana ye e utolla dintlha tše bohlokwa tšeo di bego di se tša bolelwa. Na ke dife dintlha tšeo? (Efa dintlha tše tharo tšeo mmadi a bego a se na dikarabo tša tšona.) (3)
- 1.1.2 Ke mang moanegi wa ditaba tše? Ke eng seo se dirilego gore moanegi a utolle diphiri tša bona? (Efa dintlha tše pedi.) (2)

1.2

"Bona Nnono, ke na le tokelo bjalo ka monna ofe goba ofe go tseba gore na mosadi wa ka o bolailwe ke eng le gona ka lebaka la eng. Ke be ke mo rata mosadi yo. Go na le dikgonagalo tša gore maphodisa a ka palelwa ke molato wo ka gore ba swaragane le mešomo ye mentši ka nako e tee, ka fao ba šoma ka go nanya. Mosadi wa ka a ka se bolawe gomme taba yeo ya fela bjalo. Se sengwe se swanetše go dirwa le gona se swanetše go dirwa ka pela." O ile a lebelela lebotlo leo a bego a lebane le lona a šošobantše sefahlego. Ke be ke ekwa masetlapelo a gagwe tše nkego ditaba tše di diregetše nna.

"Fao gona o bolela nnete fela ke a bona gore taba ye e tla ba boima go feta ka fao re gopolago ka gona." Ka realo ka bodutwana lentšu la ka nke le tšwa ka nkgong ge ke bolela.

"O na le mabjoko gomme o tseba taba ye bjalo ka ge le nna ke e tseba. Ka mabjoko a gago o ka thenkgolla taba ye. Ga ke rate go tseba gore seo o se dira bjang le gona kae – se segolo ke ge o ka hwetša mmolai wa mosadi wa ka. Ke go lokolla mošomong gore o kgone go latiša taba ye. O šetše go šoma ka pela ka gore mathaka ale a maphodisa a šetše a ntšhitše mahlo dinameng gomme ke tšhoga gore seo se ka tšhabiša mmolai. Ka tšhelete o se ke wa tshwenyega – ke tla lefela tšohle." Mna Maleka o ile a ntšha sepatšhe ka morabeng, a hlaola R20 tše tlhano a nnea tšona.

[Letl. 49 – 50]

- 1.2.1 Mna Maleka o re maphodisa a šoma ka go nanya gomme mmolai a ka tla a ba a tšhaba. Na o dumelelana le seo go ya ka ditiragalo tša mo pukung ye? Efa dintlha tše pedi. (2)

- 1.2.2 Nke o hlaloše ka mo bohlae bja Nnono bo ilego bja mo thuša go utolla taba ye Mna Maleka a mo kgopetšego go e dira e lego go hwetša mmolai wa mosadi wa gagwe. Neela dintlha tše seswai. (8)

[15]

POTŠIŠO YA 2

- 2.1 Na e ka ba ke thuto efe yeo wena o ithutilego yona go tšwa mo pading ye? Fahlela karabo ya gago ka dintlha tše seswai.

Kabo ya meputso:

Teori (2)

Dintlha (8)

(10)

- 2.2 Nke o tšweletše semelo sa Mna Maleka go ya ka mo o kwešišago ka gona. Efa dintlha tše tlhano.

(5)

[15]**POTŠIŠO YA 3**

Bala setsopolwa se se latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo:

Ke ile ka dula setulong ke lebane le Mpho.

Mpho o be a tomotše mahlo lebaka le ka moka a ntebeletše a sa kgone go kwešiša gore go diregang. Ke ile ka gogela setulo kgauswi le malao gore re kgone go bolela gabotse.

"Bona," ka realo ke mo šupa ka monwana, "Mohlatlego Maoka, bjale re ilo bolela. Nna le wena ..."

Letl: 135

Tšweletša **poledišano** ye ya ka godimo pele ka mokgwa wo o kgodišago go fihla mo Mpho a idibalago go laetša gore o tseba diteng tša puku. (Se lebale ditaetšosefala.)

Kabo ya meputso:

Sebopego (2)

Diteng (8)

[10]**POTŠIŠO YA 4**

Sekaseka ka fao mongwadi a kgonneggo go tšweletša morero wa paditseka ye ka gona.

Kabo ya meputso:

Teori (2)

Dintlha (15)

Tšhomišo ya maleba ya polelo ya moithuti (3)

[20]

60 meputso

KAROLO YA B DINGWALWAŠOMIŠWA**POTŠIŠO YA 5**

Araba potšišo E TEE go tše di latelago. Sengwalwa sa gago se be botelele bja mantšu a go se fete a 200.

Lebelela diswantšho tše di latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo:

Lefapha la Dipapadi le Bokgabo la Afrika-Borwa, le nyaka bahlahli ba go ba le bokgoni le maitemogelo mo dipapading tše di latelago:

[<<http://www.offthepitch.co.za>>]

[<<http://en.starafrika.com/sport/files>>]

[<<http://www.schoolsportsnews.co.za>>]

- 5.1 Romela **lengwalophelo (CV)** go dira kgopelo ya mošomo wo. Laetša gore ke papadi efe yeo o nago le kgahlego ya go e hlahla.
- 5.2 O filwe letšatši la go tla dipotšišootherišanong mabapi le mošomo wo o o diretšego kgopelo. O tlo fiwa metsotso ye mehlano go bolela ka wena.

Ngwala **polelo** ya maleba yeo o tlogo efa ka letšatši la dipotšollišo tša mošomo wa go ba mohlhali. Dikarabong tša gago o tloge o bolela ka ga maitemogelo a gago le go leka go tanya kgahlego ya babotšolliši gore ba be le kgahlego go wena, mme ba bone e le wena motho yo a lebanwego ke sona sekgoba se.

- 5.3 O be o ile lepatlelong go yo bogela papadi ye nngwe ya tšeo di lego mo diswantšhong tša ka godimo gomme o tloga o ipshinne kudu. Nke o ngwalele mogwera wa gago **lengwalo** go mo hlalosešša ka botlalo ditiragalo tša letšatši leo.

POTŠIŠO YA 6**Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana.**

Araba potšišo E TEE go tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a go se fete a 150.

- 6.1 Sekolong sa geno le be le tšere leeto la sefofane go ya toropong ye nngwe gona mo Afrika-Borwa. Nke o ngwale ditsenywa tša ka gare ga **pukutšatši** gomme o bolele ditiragalo ka moka tša letšatši le tee go tloga mesong go fihla mantšiboa. O se lebale go bolela gore le be le ile kae le dirile eng.
- 6.2 O feditše go ngwala ditlhahlobo tša marematlou, bjale o nyaka go rekiša dipuku tša gago ka ge di sa le seemong se sebotse ebile o lemogile gore di tla tšwela baithuti ba bangwe mohola. Thala **papatšo** yeo o tlogo e tsenya mo ditsebišong tša sekolong sa geno gomme o bolele gore ke dipuku dife tšeo di bapatšwago.
- 6.3 Nke o ngwalele batswadi ba gago **karata** yeo go yona o ba lebogago. Bolela gore o ba lebogela eng.

[10]

40 meputso

Palomoka: 100 meputso